

Fašiangy v detskom domove

Aj v detskom domove si ctíme a udržiavame slovenské tradície. Preto sme 5.februára 2016 oslávili fašiang u nás, v skupine B na Cintorínskej ulici, tvorivými dielňami. Pre deti boli pripravené rôzne tvorivé aktivity, ako napríklad výroba karnevalových masiek. Na tvorivých dielňach sa vystriedali všetky deti a zamestnanci DeD. Okrem toho deti zo skupiny A spolu so svojimi tetami vytvorili fašiangový sprievod. Spevom a tancom všetkým oživila a spríjemnila toto piatkové popoludnie. Celú akciu sprevádzali smiech, radosť a veselá nálada. Deti si aj takýmto spôsobom v kruhu svojich kamarátov budovali vzťahy, rozvíjali pracovné zručnosti, fantáziu a učili sa vážiť si národné zvyky a tradície.

Kolektív skupiny B
Detský domov Nová Baňa

Fašiangy na Štáloch

„Na fašiangy dobrá vôľa, ide sprievod dookola, tak aj my si chceme túto pamiatku zachovať a trochu si zafašiangovať, preto teraz nemeškajme a do tanca sa poberajme, lebo príde škaredá streda, a to bude všetkým beda.“

Týmto vinšom sa v prvú februárovú sobotu prihovárali mladí fašiangovníci svojim kamarátom, rodinám a známym po celý deň. Priniesli tak k nim do domu fašiang, dobrú náladu a nenútenú veselosť. Fašiangovníci následne vytancovali gazdov i gazdiné, zajedli a vypili si, zavtipkovali. Sprevádzala ich tradičná štálska kapela v zložení heligónky /Michal Volf, Daniel Štrba/, saxofóny /Vincent Žňava, Gregor Káder/, tenor /Dávid Štuller/ a bubon /Tomáš Káder/.

Ako p. Martin Raffaj vo svojej knihe Život, povery a zvyky mojich predkov píše, „gazdovi pripadla úloha odkrojiť kus slaniny a napichnúť ju na ražeň fašiangovníkom“. Tak tomu bolo aj teraz. Tým sa gazdovia a gazdiné odmenili za ich návštevu. Fašiangovníci svoje putovanie zavŕšili slávnostným otvorením fašiangovej zábavy v KD Štále, ktorá pretrvávala do skorých ranných hodín. O dobrú zábavu sa postarala HS Retro. Týmto však fašiang neskončil. Zábava pokračovala nasledujúci utorok. Fašiangovníci počastovali hostí slaninkou a klobásou, ktorú dostali od hospodárov počas fašiangovania. Tesne pred polnocou v tradičných maskách otvorili pochovávanie basy v smútočnom sprievode. Na čele kráčal v preoblečení farár s miništrantom. Basu Barborku niesli štyria zdatní chlapi, za ňou išla trúchliaca rodina, kostolník, organista a tzv. plačky, ktoré kvílili a srdcervúco plakali. V smútočnom ladení, ale za spevu veselých textov, sa s basou všetci rozlúčili. V speve veselých básní poskladaných z prežitých príhod obyvateľov Štálov sa ne jeden spoznal a pobavil.

Je krásne, že už tretí rok sa mladí ľudia takto schádzajú, pripravujú na fašiang i samotné fašiangovanie, a tým si uctievať svojich predkov. Cítiť z nich úctu, lásku, pokoru i veselú náladu, ktoré len tak sršia. Počas roka si však pripomínajú aj iné obyčaje – sviatok sv. Mikuláša, Lucie, vinšovanie počas Vianoc, tradičnú veľkonočnú oblievačku a šibačku. Táto partia mladých ľudí dáva svojou aktivitou najavo, že si vážia svojich predkov, a ja im fandím tiež. Budme preto vďační za život našich starých rodičov a za ich nádherné dedičstvo a poslanstvo, ktoré nám zanechali do tejto doby! Stretávať sa, viac sa na seba usmievať, spoločne sa rozprávať, spievať si, a tým sa učiť žiť vedľa seba v dobre...

KB

Študent Bc. Filip Trajtel' prekvapil zaujímavou štúdiou

Členovia Komisie kultúry, vzdelávania, mládeže a športu pri MsZ v Novej Bani si na februárovom zasadnutí vypočuli prezentáciu Bc. Filipa Trajtele o potenciálnej obnove budovy známej pod názvom „bananáreň“, situovanej pod kinom Vatra na ulici Kollárovej. Študent architektúry z Novej Bane sa spolu so svojou školiteľkou touto témou zaoberali v rámci semestrálnej práce. Výsledkom je zaujímavý návrh na rekonštrukciu a dostavbu tejto historickej budovy. Členovia komisie absolvovali aj obhliadku budovy, počas ktorej si prezreli vzácne zachované prvky, o ktorých okoloidúci pri pohľade zvonka ani len netušia. O hodnote a vyhlídkach budovy sme sa porozprávali s Bc. Filipom Trajtelom.

Z ktorého roku je budova a aké míľniky od svojho postavenia do dnešného dňa zažila?

Najväčšia časť budovy vznikla v druhej polovici 18. storočia, teda v baroku. V 19. storočí bola k budove pristavaná bytová jednotka a po roku 1945 bola na objekt nadstavaná vila Záhumenských. Vila, bytová jednotka a časť pôvodnej stavby sú už dnes asanované.

Ktoré architektonické prvky budovy považujete za najzaujímavejšie?

Ja by som povedal, že celá súčasne stojaca stavba je vzácna, lebo obsahuje veľké množstvo zaujímavých stavebných prvkov. K najzaujímavejším by som zaradil klenby typu barokovej českej placky, ktoré sú použité v prednej časti objektu a v priestore podkrovia sú stiahnuté systémom kovových ťahadiel. Sú tu použité aj iné, takzvané pruské klenby, zaklenuté do nosných tehlových krížov. Za pozornosť určite stoja aj kamenné šambrány okien, podobné ako na radnici. V objekte sa nachádza aj nástenná maľba vojaka, ktorý drží v ruke šablu a jej zakrivenie kopíruje tvar klenbového oblúka.

Ako by si stručne predstavil, čo si navrhol v rámci svojej práce?

Je to architektonická štúdia, ktorá by mestu mala načrtnúť možné využitie a ozrejmiť pamiatkový proces obnovy, ktorý by ten dom mal absolvovať. Podstatou mojej štúdie je obnova pôvodnej stavby a návrh novostavby na mieste zbúraných častí.

Na čo všetko budova v minulosti slúžila a aké funkčné využitie navrhuješ?

Podľa mojich informácií od obyvateľov, ale aj z historických prameňov, viem, že kedysi to bol pivovar, neskôr, v priebehu 20. storočia, tam bola pekáreň. Ďalej bola budova využívaná ako obchodný a skladovací priestor, potom ako sklad liehovín pre Jednotu a sklad na dozrievanie banánov. Do budúcnosti by bolo vhodné využitie na kultúrno-spoločenské účely.

Čo povedali na hodnotu budovy tvoji vyučujúci?

Skôr, ako som si to zvolil za tému semestrálnej práce, som prišiel do školy po informáciu od pedagógov, či je táto budova vhodná na vyhlásenie za Národnú kultúrnu pamiatku (NKP). Po prezretí fotografií a pôdorysov povedali, že je to ojedinelý a zaujímavý typologický druh a už dávno to malo byť v zozname NKP. Ďalej sa vyjadrili, že je obrovská škoda, že došlo k asanácii takmer polovice pôvodnej stavby.

Keď si už načal tému NKP, mohol by si nám povedať, aké výhody a aké riziká potenciálne zaradenie budovy medzi NKP zahŕňa?

Výhodu vnímam najmä v tom, že na obnovu možno čerpať finančné prostriedky buď z eurofondov, alebo z grantov Ministerstva kultúry SR. Ak je NKP bez využitia, vlastník má povinnosť udržiavacích prác, aby nedochádzalo k chátraniu. Na tieto práce možno žiadať príspevky z Ministerstva kultúry SR.

O názor, či a prečo by mala byť budova zaradená medzi NKP, sme poprosili aj Mgr. Katarínu Konečnú, riaditeľku Pohronského múzea v Novej Bani:

„Národných kultúrnych pamiatok je v bývalom slobodnom kráľovskom a banskom meste Nová Baňa veľmi málo. Nestačí, keď je niečo pamätihodnosť, lebo mesto ani stavebný úrad nemá zákonné páky takého budovy chrániť. Predmetná budova je po architektonickej stránke veľmi zaujímavá. Za zmienku stoja napríklad klenby, potom nástenné maľby, ktoré sa nachádzajú v interiéri. Síce nie sú profesionálne, ale sú z reality života 19. storočia. Pravdepodobne ide o priestory, kde bol kedysi výčap. Tento tip nás, múzejníkov, nám potvrdil Filip Trajtel' na základe materiálov z Ústavu geodézie a kartografie, kde bolo v katastrálnom zázname uvedené, že budova bola pivovarom. Na pivovar dozeral jeden člen mestskej rady, nakoľko pivovar prevádzkovalo mesto. Mesto vtedy podnikalo oveľa viac ako dnes. Ak by sa mesto rozhodlo zainvestovať, zrekonštruovať budovu a vytvoriť tam nejaké priestory pre kultúru a cestovný ruch, uvítali by sme to. Tomu by, samozrejme, musel predchádzať podrobnejší pamiatkový a archeologický výskum. Čo je tiež zaujímavé, ponad budovu šiel vodný jarok. Na Kollárovej ulici boli prevádzky, ktoré vodu potrebovali. Okrem pivovaru napríklad aj garbiareň a mlyn, teda celou Kollárovou ulicou viedol vodný jarok. Ak by sa pod zemou za budovou našlo niečo z jarku zachované, bolo by to vhodné odprezentovať. My, múzejníci, by sme boli veľmi radi, keby nám v meste pribudla nová pamiatka.“

Komisia sa vzhľadom k potenciálu budovy tiež prikláňa k názoru, aby mesto Nová Baňa podniklo kroky, ktoré by viedli k zaradeniu „bananáreň“ medzi NKP, a následne požiadalo Ministerstvo kultúry SR o grant na jej obnovu. Priložená vizualizácia Filipovho návrhu nám dodáva optimizmus, že obnova budovy by zas o niečo zvýšila atraktivnosť mesta pre turistov a zároveň zabezpečila nové priestory pre kultúrno a spoločenské vyžitie nás, Novobančanov. Ďalšie informácie o štúdiu sú dostupné v zápisnici z februárového zasadnutia komisie.

Ing. Viktória Valachovičová, PhD.
predsedníčka komisie